

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy „Czasopisma Geograficznego”!

Tematyka bieżącego zeszytu dotyczy edukacji geograficznej, której fundamentem jest geografia jako nauka. Bezpośredni asumpt do jego powstania wynika z Kongresu Edukacji Geograficznej pt. *Spółeczna rola edukacji geograficznej w Polsce – dziedzictwo, odpowiedzialność, przyszłość*. Kongres został zorganizowany w 100-lecie I Ogólnopolskiego Zjazdu Nauczycieli Geografii na Wydziale Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, w październiku 2022 r., a jego współorganizatorem było Polskie Towarzystwo Geograficzne. Celem Kongresu była wymiana poglądów na temat zmian w edukacji geograficznej, diagnoza społecznej roli geografii, identyfikacja współczesnych problemów i wyzwań polskiej edukacji geograficznej, a także dyskusja nad możliwościami ich rozwiązania współcześnie i w przyszłości. Jako kluczowe jego przesłanie przyjęto integrację środowiska geografów (nauczycieli geografii wszystkich typów szkół, geografów – pracowników uniwersyteckich oraz innych ośrodków naukowych) wokół aktualnych problemów edukacji geograficznej oraz debatę nad odpowiedzialnym kształtowaniem społecznej roli edukacji geograficznej w Polsce.

Geografia oraz edukacja geograficzna spełniały i pełnią nadal rolę, która jest nie do przecenienia. Warto przytoczyć stwierdzenie filozofa Immanuela Kanta, który wyjątkowo trafnie określił tę dyscyplinę: „Nic nie jest w stanie tak oświecić zdrowy ludzki umysł jak właśnie geografia” oraz fakt, że w XVII i XVIII w. geografię nazywano „matką nauk”. Także współczesna geografia i edukacja geograficzna wymagają dostrzeżenia ich wyjątkowości i dbałości o dalszy rozwój.

W prezentowanych artykułach podjęto więc analizę problemów współczesnej polskiej edukacji geograficznej na poziomie szkolnym oraz zwrócono uwagę na jej znaczenie. Przedstawiono symptomy obecnego kryzysu geografii, zdiagnozowano problemy wynikające z relacji pomiędzy geografią szkolną a geografią uniwersytecką, jak również zwrócono uwagę na system kształcenia nauczycieli. Tę trudną sytuację potęguje formalny podział geografii na dwie odrębne dyscypliny naukowe oraz kryzys studiów geograficznych.

Wiele miejsca przeznaczono na przedstawienie problematyki dotyczącej prognozowanych zmian w edukacji geograficznej, ustalenia kierunków działań oraz ich zakresów, które nastąpią w najbliższej przyszłości w szkolnym kształceniu geograficznym. Zagrożenia jakości edukacji geograficznej należy upatrywać w kontekście zmniejszającej się liczby kształconych nauczycieli geografii na uniwersytetach, obserwowanej niskiej jakości przygotowania nauczycieli w formie studiów podyplomowych organizowanych przez instytucje pozauniwersyteckie, systematycznego zmniejszania liczby etatów dydaktyków geografii oraz likwidacji jednostek zajmujących się prowadzeniem badań i kształceniem przyszłych nauczycieli na uczelniach. Rozpoznanie przyczyn i skutków pozwala na zaproponowanie efektywnych sposobów naprawy, a opracowane rekomendacje działań mogą umożliwić rozwiązanie dostrzeżonych problemów.

W artykułach przedstawiono także wyniki badań dotyczących społecznej roli geografii jako nauki, pojmowania geografii i jej przedmiotu badań oraz rozumienia znaczenia i pełnionych zadań. Szczególnego podkreślenia wymaga naukowa i edukacyjna rola geografii, rozumienie tożsamości geografii, percepcja zalet i słabości tej nauki, ocena procesu pogłębiającej się specjalizacji, ale też jej aplikacyjność oraz perspektywy rozwoju.

Ponadto ważnym problemem jest także postrzeganie edukacji geograficznej na różnych etapach kształcenia (szkolnym i akademickim) przez polskie społeczeństwo. Społeczna rola edukacji geograficznej łączy się nierozzerwalnie z pozycją geografii jako nauki. Im silniejsza geografia jako nauka, tym większe szanse na znaczącą rolę edukacyjną geografii szkolnej i odwrotnie. Dlatego istnieje wyraźna potrzeba wspólnoty geografów nie tylko na poziomie dyscyplin i subdyscyplin, ale również wspólnej troski o rozwój i wysoką jakość szkolnej i akademickiej edukacji geograficznej.

Autorzy artykułów na podstawie przeprowadzonych badań społecznych podkreślają wielorakie walory geografii jako nauki oraz edukacji geograficznej. Równocześnie zwracają uwagę na kluczowe znaczenie rzetelnej wiedzy geograficznej w wyjaśnianiu współczesnych problemów środowiskowych i zjawisk o charakterze lokalnym i globalnym, takich jak zmiana klimatu, gospodarowanie przestrzenią i jej kształtowanie, rozpoznawanie i ocena relacji przyroda–człowiek. Przedstawianych jest w nich wiele wniosków dotyczących niezbędnych zmian i kierunków rozwoju geografii jako nauki oraz geograficznej edukacji polskiego społeczeństwa. W artykułach postawiono szereg ważnych pytań odnoszących się do geografii i edukacji geograficznej, wymagających dalszych pogłębionych badań oraz dyskusji wśród geografów.

Redaktorka zeszytu

Iwona Piotrowska